

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. III. Aliud argumentum solvitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

salutem concurrere dicuntur, quia humanitas ejus, ut illis actionibus aut passionibus determinata & modificata remanet, & in virtute talis determinationis & modificationis, producit gratiam, ut instrumentum conjunctum Divinitatis. Hæc solutio probabilitate non caret.

81. Verior tamen ac probalior est solutio & doctrina aliorum Thomistarum, asserentium sacramenta quæ non imprimunt characterem, recedente fictione, non caulare gratiam physicè, sed solum moraliter: rationi enim consentaneum videtur, quod sacramentum caulet gratiam, secundum modum essendi quem habet; ita ut illam physicè causet, quando verè & physicè existit; moraliter verò, quando existit solum moraliter & in divina acceptatione, ut contingit in proposito. Nec hoc offitit sententiæ de causalitate physica sacramentorum novæ legis, quia hæc non intelligitur, nisi de sacramento existente, cum existantia sit una de conditionibus requisitis ad physicam operationem.

§. III.

Aliud Argumentum solvitur.

82. **O**bjiciunt secundo Adversarii: Ad rationem instrumenti Physici necessarium est quod sit immediatè conjunctum subiecto in quo effectum suum producit, ipsumque physicè contingat: Sed sacramenta sæpe distant localiter ab homine in cujus anima est caulanda gratia, ut patet in sacramento poenitentiae, nam cum sacerdos poenitentem absolvit, verba non tangunt physicè poenitentem, nec ejus animam in qua producit gratia: Ergo nequeunt sacramenta esse instrumenta physicè productiva gratiæ.

83. Respondent Nunno & Serra, non esse necessarium quod agens physicum sit immediatè conjunctum cum ea parte in qua producit suum effectum, ut patet in pungente carnem, quod in sensu aut organo tactus causet dolorem, & tamen non est immediatè ipsi conjunctum, sed factus est, ipsum esse conjunctum cum toto composito; unde cum sacramenta possint esse immediatè conjuncta cum homine, in ejus anima possunt instrumentaliter physicè caulare gratiam, & tangendo corpus, cor ablueri, ut loquitur Augustinus, seu efficere operationem instrumentalem circa animam, ut ait sanctus Thomas hic artic. 1. ad 2.

84. Hæc solutio haud dubiè veram doctrinam continet, sed difficultatem propositam penitus non evacuat, sunt enim aliqua sacramenta novæ legis, quæ contactum circa corpus non requirunt necessariò, ut patet in exemplo adducto; non enim est necessarium, quod in sacramento poenitentiae, verba absolutionis à sacerdote prolata, reali & physico contactu ipsum poenitentem attingant. Idem constat in sacramento matrimonij, non requiritur enim necessariò quod verba unius contrahentis in ea distantia proferantur, quod alterum contrahentem realiter attingere valeant. Simile est in sacramento Eucharistiæ respectu consecrationis, non enim oportet, quod verba sacerdotis consecrantis, panem & vinum materialiter & realiter attingant, ut cum plures hostiæ consecrantur. Alia ergo assignanda est solutio, quæ sit universalior, & valeat etiam pro illis sacramentis quæ physicum corporis contractum non requirunt. Unde

85. Respondeo primò distinguendo Majorem: Ad

rationem instrumenti physici necessarium est, quod sit immediatè conjunctum subiecto in quo suum effectum producit: si sit instrumentum autem divine virtutis, quale est sacramentum, nego Majorem. Hoc enim inter instrumenta primi & secundi generis reperitur discrimen, quod cum in instrumentis naturalibus, aut artificialibus, virtus causæ principalis non sit ita diffusam per seipsam possit immediatè contingere passum vel subiectum operis naturalis, vel artificialis, necesse est quod mediante instrumento illam debeat, reddatur ipsi præsens, subindeque quod instrumentum naturæ, vel artis, contingat immediatè passum seu subiectum in quo debet produci ejus effectus: è contra verò cum virtus Dei, ob ejus immensitatem, si omnibus rebus intimè præsens, non requiritur quod mediante instrumento reddatur præsens subiecto in quo gratia vel alius effectus supernaturalis produciatur, nec per consequens quod instrumenta divine virtutis tale subiectum immediatè contingant, sed in rem distantem operari possunt. Unde Christus Marth. 8. solà voce sanavit servum Centurionis absentem, & Ioan. 4. sanavit resuscitavit Regulam distantem. Item Ioan. 11. voce revocavit animam Lazari existentem in Lybmo, quod virtus illa physicè pertingere non poterat. Hinc D. Thomas 2.2. quæst. 178. art. 1. ad 1. infert Deum posse elevare interiorem hominis operationem ad physicè patranda miracula in re externa & distantia. Et 1. parte quæst. 64. art. 4. ad 2. asserit Demones in aëre isto derentos, torqueri ab igne inferni, assertque Glossam Iacobi 3. dicentem: *Dæmones portant semper ignem gehennæ, quousque vadant.*

Dixi autem in distinctione Majoris, transferre Majorem, quantum ad instrumenta naturalia, quia in istis instrumentis non est universaliter verum, quod debeant immediatè contingere subiectum in quo effectus causæ principalis produciatur: motivativa enim, licet non sit nisi in capite, operatur tamen instrumentaliter in pede, ipsumque movet localiter, ut instrumentum naturale animæ; quia ipsa anima cui conjungitur, & quæ est causa principalis talis motus, formaliter in pede existit. Cur ergo similiter, sacramenta, & alia divinæ virtutis instrumenta, non petunt operari in subiectum distans, cum Deus, qui est causa principalis gratiæ miraculorum, omnibus rebus intimè præsens sit, & immediatè ac intimè, quàm anima pedi, ipsis conjungatur, ut ipsi enim vivimus, movemur, & sumus, ut dicitur Actuum 17.

86. Secundo responderi potest & magis explicatè ac illustratè præcedens solutio, distinguendo alter Majorem: De ratione instrumenti physici est, ut subiectum in quo debet recipi ejus effectus physicè contingat, contactu supposito, seu rei, nego Majorem. Contactu virtutis, & causalitatis, concedo Majorem. Similiter distinguo Minorem: sacramenta non contingunt semper subiectum in quo produciuntur illorum effectus scilicet gratia, contactu supposito, seu rei concedo Minorem. Contactu virtutis & causalitatis, nego Minorem, & Consequentiam. Quamvis ergo implicet contradictionem, quod instrumentum physicè influat in effectum causæ principalis, nisi causalitate & virtute à causa principali derivatâ, spiritualiter passum contingat, agens enim est virtute activa actum dare esse, &

ipsa productio & actualis efficientia, est virtus A
lis & realis contactus : unde S. Thomas supra
quæst. 88. art. 6. ad 2. ait quod Passio Christi li-
cet sit corporalis, habet tamen spirituales virtu-
tes ex Divinitate unita, & ideo per spirituales
effectum efficaciam sortitur. Non requiritur
tamen, quod instrumentum physicum (præter
tunc si sit instrumentum divinæ virtutis) per se ip-
sum, seu per suam entitatem, physicè contin-
git subiectum, in quo effectus causæ principa-
lis producit, quia propinquitas, seu indistan-
tia agentis ad passum, est aliqua conditio, divinæ
virtutis supplebilis.

§. IV.

*Salvitur aliud argumentum, petitur ex alia
conditio, ad instrumentum
physicum requisita.*

Obijciunt tertio Adversarii : Instrumentum
physicum debet indispensabiliter habere
aliquam actionem præviam, & sibi propriam :
Sed sacramenta talem actionem non habent : Er-
go non sunt instrumenta physica. Major suppo-
nitur ex Philosophia, Minor verò sic ostenditur.
Actio prævia instrumenti desideratur, ut opere-
tur dispositivè ad effectum principalis agentis :
Sed sacramenta ex viribus propriis non possunt
ad effectum Dei, scilicet gratiam, dispositivè
operari : Ergo non possunt habere actionem præ-
viam & sibi propriam ad rationem instrumenti
physici requisitam. Major communiter docetur
à Thomistis in Philosophia. Minor verò suade-
tur. Instrumenta operari dispositivè ad effectum
principalis agentis, est ipsa in subiecto in quo
debet produci talis effectus, operari aliquid dis-
pensans ad illum : Sed sacramenta hoc non pos-
sunt præstare, cum non possint ex viribus pro-
priis ponere in anima aliquid quod sit dispositio
ad gratiam : Ergo non possunt ad effectum Dei
dispositivè operari.

Hoc argumentum tangit difficultatem quam
relativè Philosophi in secundo Physicorum,
non tamen omnes eodem modo. Suarez enim
existimat, in pluribus quidem instrumentis repe-
ri actionem præviam, per quam dispositivè
operantur ad actionem & effectum principalis
agentis, illam tamen non requiri indispensabi-
liter in omnibus, præsertim in instrumentis divi-
næ virtutis. Idem videtur sentire Nunno hinc diffi-
cultate 7. quatenus docet, quamcumque rem actu
& realiter existentem, posse à Deo assumi ut in-
strumentum, ad quemlibet effectum, etsi nullam
habeat actionem sibi propriam. Alii dicunt,
agentis creati instrumenta debere necessario ha-
bere actionem præviam propriè sumptam ; in-
strumenta verò Dei, vel actionem propriam, vel
saltem aliquid habens modum actionis, puta rea-
lem passionem, vel motum localem, &c.

Sed communior sententia inter Thomistas, à
D. Thoma multis in locis evidenter tradita, asse-
rit requiri indispensabiliter actionem præviam
propriè sumptam in omni, etiam divinæ virtu-
tis, instrumento. Ita 1. parte quæst. 45. art. 5.
ubi sic ait : *Causa principalis non participat actio-
nem causa superioris, nisi in quantum per aliquid
sibi proprium, dispositivè operatur ad effectum
principalis agentis.* Et hic art. 1. ad 2. Dicendum
(inquit) quod instrumentum habet duas actio-
nes unam instrumentalem, secundum quam ope-
ratur, non virtutis propria, sed in virtute primi-

palis agentis ; aliam autem habet actionem pro-
priam, quæ competit sibi secundum propriam for-
mam, sicut securi competit scindere, ratione suæ
acuitatis, facere autem lectum, in quantum est in-
strumentum artis : non autem perficit instrumenta-
lem actionem, nisi exercendo actionem propriam,
scindendo enim facit lectum. Et similiter sacra-
menta corporalia, per propriam operationem quam
exercent circa corpus quodiungunt, efficiunt ope-
rationem instrumentalem ex virtute divinæ circa
animam : sicut aqua Baptismi, ablundo corpus
secundum propriam virtutem, abluit animam, in-
quantum est instrumentum virtutis divinæ, nam
ex anima & corpore unum fit. Et hoc est quod Au-
gustinus dicit quod corpus tangit, & cor abluit.
Ubi, ut patet, S. Doctor loquitur de actione
propriè sumpta, eamque admittit in omni, etiam
divinæ virtutis, instrumento.

Ratio etiam suffragatur : Virtus enim qua 90.
causa principalis movet instrumentalem, est
essentialiter elevativa, atque ita essentialiter
præsupponit in subiecto cui communicatur vir-
tutem activam inferiorem, quam elevet, & faci-
at attingere aliquid quod est supra sphaeram
activitatis ipsius ; subindeque implicat quod com-
municetur rei non habenti virtutem aliquam &
operationem sibi propriam. Unde sicut habitus
intellectus & voluntatis nequeunt recipi in alio,
quam in potentis vitalibus, quia sunt essentialiter
perfectivi & elevativi potentiarum vitalium ;
& si in alio per impossibile reciperentur, nihil
agerent. Ita virtus instrumentalis non potest
recipi nisi in subiecto habente virtutem sibi pro-
priam, & si per impossibile reciperetur, nihil om-
nino efficeret.

Dices, Deus non assumit instrumenta ex eo 91.
quod indigeat eorum actione, imo potius sua om-
nipotentia elevat ea ad consortium suæ actionis ;
ideoque indifferenter uti potest qualibet re ad
producendos effectus quos intendit. Ergo instru-
menta divinæ virtutis, nullam habere debent o-
perationem præviam, & sibi propriam.

Sed nego consequentiam, licet enim Deus ab-
solute non indigeat actione instrumenti, cum per
se ipsum absolute producere possit quæ producit
per instrumenta : supposito tamen quod velit uti
aliquo instrumento, necesse est quod aliquid as-
sumat habens operationem propriam, quam exer-
cendo, possit elevare ad producendum effectum
altiores quem intendit. Unde fit ut licet possit
indifferenter uti qualibet re habente propriam
operationem (in quo excedit creaturas, quæ de-
terminatis tantum instrumentis uti possunt) non
tamen potest aliquid non operativum, ut instru-
mentum assumere. His præmissis

Ad argumentum respondeo, concessa Majori, 92.
negando Minorem ; & ad ejus probationem, di-
stinguo Majorem : Actio propria instrumenti de-
sideratur ut operetur dispositivè, ex parte rei ope-
ratæ semper, nego Majorem. Ex parte modi ope-
randi, concedo Majorem. Et similiter distingo
Minorem : Sacramenta ex viribus propriis non
possunt ad effectum Dei, scilicet gratiam, dispo-
sitivè operari, ex parte rei operatæ, concedo Mi-
norem. Ex parte modi operandi, nego Minorem,
& Consequentiam.

Explicatur solutio : Dupliciter intelligi potest,
instrumenta dispositivè operari ; nimirum ex par-
te rei operatæ, & ex parte modi operandi. Tunc
instrumentum dicitur operari dispositivè ex parte
rei operatæ, quando producit in passu aliquid